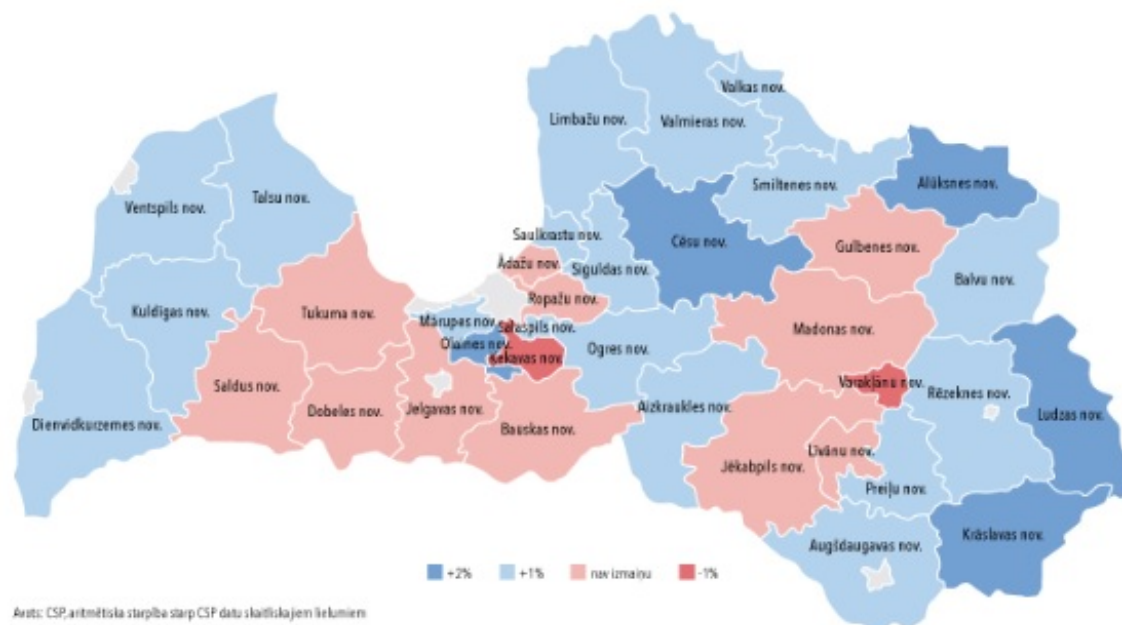

MEŽS – MŪSU BAGĀTĪBA

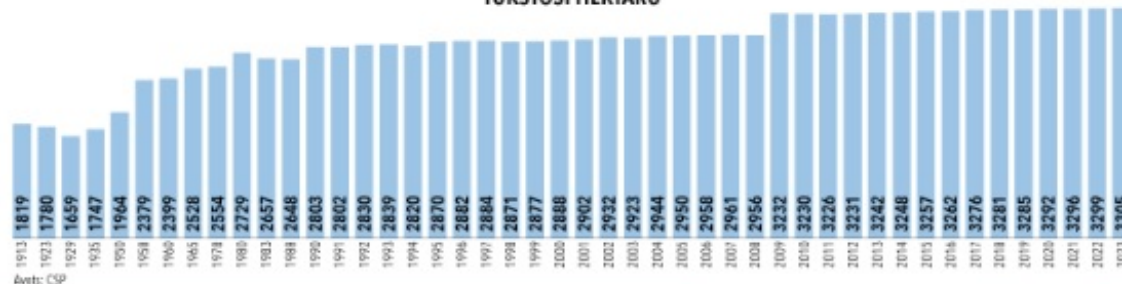
MEŽU ĪPATSVARŠ SAUSZEMES PLATĪBĀ

STARPĪBA STARP 2022. G. UN 2019. G., PROCENTU PUNKTI

LATVIJAS MEŽU PLATĪBA

TŪKSTOŠI HEKTĀRU

Meža nozare ir svarīga Latvijas tautsaimniecības nozare, kas valsts budžetā un algās katru gadu **tieksamaksāti 645 milj eiro**, kā arī cilvēki gūst nekoksnes vērtības (ogas, sēnes, medības u.t.t.) – 90 milj. eirovērtībā. Kopējā meža uzkrātā **krāja ir 682 milj. m³**. Ikgadējais koksnes pieaugums mežos ir ap 25 milj. m³, ieskaitot mizu un galotnes. Ik gadus Latvijas mežos tiek iegūti ap 12 milj. m³ koksnes. Latvijā ir ap **135 tūkstoši privātie meža īpašnieki** – fiziskas personas, kuru īpašumā lielākoties (~ 80 % no kopējā īpašumu skaita) ir mazi meža īpašumi (< 5 līdz 10 ha).
Avots: Latvijas meža īpašnieku biedrība

Līdzsvarotas sociālās, vides un ekonomikas politikas dimensijas ir pamats Latvijas ilgtspējīgai attīstībai.

Latvijas resursi ir ierobežoti, tāpēc katram ieguldījumam jābūt atbildīgam un izvērtam, finansējot inovācijās orientētus publiskos pakalpojumus, lai nākamās paaudzes dzīvotu laikmetīgā, labklājīgā un kvalitatīvā dzīves vidē. **Ekonomiskās politikas mērķis** ir sasniegt ilgtspējīgu iekšzemes kopprodukta pieaugumu, **audzējot produktivitāti, investīcijas, eksportu un nodarbinātību**. Konkurētspējas pamatā ir zinātnes sasniegumi, mūsdienīgas prasmes un spēja izmantot tehnoloģiju sniegtās iespējas, Latvijas cilvēku ambīcijas un uzņēmējspēja, kuru atbalstam radīti kvalitatīvi un pieejami publiskie pakalpojumi un **tiesiski droša investīciju vide**.

Avots: Deklarācija par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību 2023. gada 15. septembrī

Meža nozare aizas priekšā

Atsaucoties uz ziņu portālā "Diena" <https://www.diena.lv/raksts/latvija/zinas/meza-nozare-aizas-prieksa-14315066> (22.03.2024)

Zaļā reforma radīs desmitiem miljardu eiro lielus zaudējumus.

Pēdējā laikā Latvijā, neņemot vērā ievērojamo kopējo meža platību pieaugumu, ir raksturīga izteikta tendence strauji palielināt mežu platības, kurās tiek aizliegta mežsaimnieciskā darbība. 2021. gadā 107,9 tūkstošu hektāru lielās meža platībās bija pilnībā aizliegta mežsaimnieciskā darbība, bet 2022. gadā – jau 143,1 tūkstoša hektāru lielā platībā.

Šogad 5. martā Rīgā notika otrie vērienīgākie protesti pēc 2023. gada 24. aprīļa skolotāju streika gājiena. Latvijas mežsaimnieki protestēja pret valdības iecerēm liegt saimniecisko darbību simtos tūkstošu hektāru lielās meža platībās. Turklāt šie aizliegumi iecerēti bez jebkādam iepļānotām kompensācijām mežu īpašniekiem un nozarē nodarbinātajiem.

Marta beigās tikai nedaudzi mediji un visai pieklusinātos toņos atainoja viena no Latvijas ietekmīgākajiem eksportējošajiem uzņēmumiem AS *Latvijas finieris* padomes priekšsēdētāja Ulda Biķa viedokli par centieniem izmantot valsts rīcībā esošos instrumentus, lai Latvijā iznīcinātu mežsaimniecību un kokrūpniecību gan kā saimniecības, gan kā eksporta nozari. U. Biķis: "Visticamāk, likumdevēji, tiesu vara un izpildvara šogad pieņems lēmumus bez adekvātas kompensācijas zemes īpašniekiem būtībā nacionalizēt lielas privāto mežu teritorijas, kas savukārt krasi samazinās koksnes resursu pieejamību eksporta produktu ražošanai un novedīs pie bankrota daudzus mežsaimniecības un kokapstrādes uzņēmumus Latvijas laukos."

U. Biķis vērš uzmanību uz to, ka "vienā no *Zaļā kursa* politikas dokumentiem – Eiropas Savienības Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā – ir uzstādījums līdz 2030. gadam 10% no dalībvalstu sauszemes teritorijas novirzīt stingrai dabas aizsardzībai, šajās platībās apturot jebkāda veida saimniecisko darbību. Vēl 11–30% teritorijas saimnieciskajā darbībā jāienes vides aspekti, kas būtiski ierobežos saimniecisko darbību".

No tā izriet, ka "Latvijas gadījumā dabas aizsardzībai paredzēts ļoti strauji novirzīt līdz pat 250 000 ha pieaugušo, līdz šim saimnieciski izmantoto mežu". Ja šādi plāni īstenosies, tad *Latvijas finieris* izskata iespēju slēgt kādu no savām rūpnīcām, visticamāk, Rīgas ražotni.

1929. gadā 25,2% visas Latvijas teritorijas klāja meži. Pašlaik meži pārklāj 54,7% no Latvijas zemes. Gadsimta laikā esam dubultojuši savas iespējas apgādāt planētu ar skābekli un palielināt oglekļa dioksīda absorbciju.

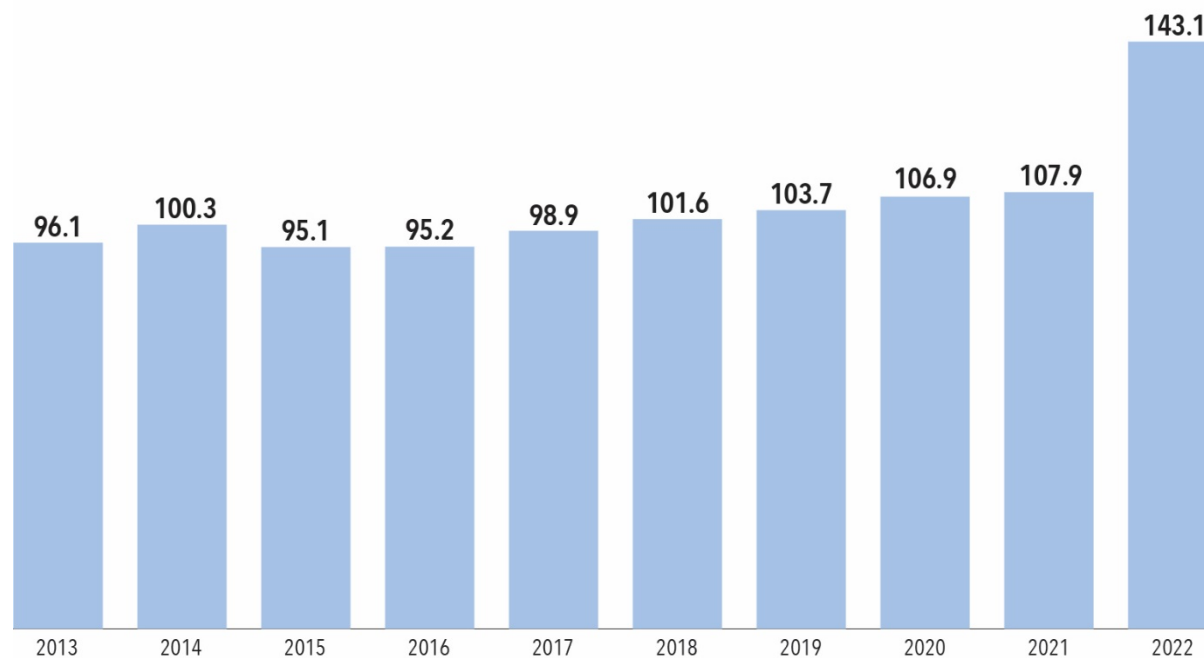
Atbilstoši PSRS laika oficiālajai statistikai 1950. gadā meži aizņēma 1964 tūkstošus hektāru, bet 1988. gadā – 2648 tūkstošus hektāru. Mežu platības pakāpeniski palielinājās, 2008. gada sasniedzot 2956 tūkstošus hektāru, bet 2009. gadā – 3232 tūkstošus hektāru. 2023. gadā meža platība jau bija 3305 tūkstoši hektāru.

Nozīmīgs jautājums ir par to, kā Latvijas novados mainījās mežu platības pēdējo gadu laikā. Atbilstoši CSP apkopotajiem datiem laikposmā no 2019. līdz 2022. gadam tikai divos novados – Ķekavas un Varakļānu – mežainība (mežu platība procentos pret kopējo novada sauszemes platību) samazinājās, visos pārējos novados mežainība nemainījās vai palielinājās.

Mežainība samazinājās novados, kas veido 1,1% no visu Latvijas novadu sauszemes platības. Novadi, kuros mežainība palika nemainīga vai palielinājās, veido 98,9% visu valsts novadu sauszemes platības.

MEŽA PLATĪBA AR AIZLIEGTU MEŽSAIMNIECISKO DARBĪBU

TŪKSTOŠI HEKTĀRU

Avots: CSP

Latvijā mežu platības palielinās. Alūksnes, Cēsu, Krāslavas, Ludzas un Olaines novadā no 2019. līdz 2022. gadam mežu platības palielinājās par diviem procenta punktiem, savukārt Aizkraukles, Augšdaugavas, Balvu, Dienvidkurzemes, Kuldīgas, Limbažu, Mārupes, Ogres, Preiļu, Rēzeknes, Salaspils, Saulkrastu, Siguldas, Smiltenes, Talsu, Valkas, Valmieras un Ventspils novadā – par vienu procenta punktu. Pārējos novados mežu platība palika nemainīga.

Meža nozare ir ļoti nozīmīga Latvijas tautsaimniecībai kopumā. 2022. gadā meža nozares kopējais eksports sasniedza 4,2 miljardus eiro. Mežizstrādē tiek nodarbināti aptuveni 20 tūkstoši darbinieku, bet kokrūpniecībā un mēbeļu ražošanā – aptuveni 30 tūkstoši. Turklāt, ņemot vērā nozares vajadzības pēc transporta apkopes un citiem pakalpojumiem, nozares kumulatīvā ietekme uz citām nozarēm ir aptuveni 15% no nozares kopējas radītās vērtības (IKP). Tomēr meža nozares ietekme uz Latvijas novadiem ir atšķirīga. Lielā mērā to nosaka mežu daudzums attiecīgajā novadā. Ventspils, Ropažu, Valkas, Alūksnes un Olaines novadā vairāk nekā 60% visas sauszemes platības klāj meži. Lielāko daļu no platības meži pārklāj arī Saulkrastu, Talsu, Aizkraukles, Ķekavas, Cēsu, Kuldīgas, Ādažu, Gulbenes, Limbažu, Smiltenes, Ogres, Madonas, Siguldas un Valmieras novadā. Savukārt Varakļānu novadā mežu platības klāj tikai 22% no visas teritorijas. Mazāk par trešdaļu no visas platības meži klāj teritoriju Līvānu, Preiļu, Dobeles un Jelgavas novadā.

Novērtēsim mežu resursu izmantošanas ierobežojumu ietekmi uz nozari kopumā un uz visu Latvijas ekonomiku.

Kā zināms no *Dienas Biznesa* veiktajiem aprēķiniem, 2022. gadā, rēķinot 2023. gada nemainīgās cenās, vidēji viens ražošanā nodarbinātais gada laikā radīja pievienoto vērtību par 61,6 tūkstošiem eiro. Pieņemot, ka meža nozarē vidējais nodarbinātais rada IKP, kas atbilst Latvijas vidējam ražošanā nodarbinātā radītā IKP lielumam, var aprēķināt meža resursu pieejamības samazinājuma radītos zaudējumus.

Ja pieejamo meža resursu apjoms nākamajos 30 gados būs par 10% mazāks nekā 2023. gadā, tad nākamajos 30 gados kopējais mežizstrādes radītais IKP (atkarībā no vidējās ekonomiskās izaugsmes) būs par 3,7–6,2 miljardiem eiro mazāks, bet Latvijas kopējais IKP – par 9,8–16,4 miljardiem eiro mazāks, nekā saglabājot pieejamo meža resursu apjomu esošā līmenī.

Ja šis apjoms būs par 30% mazāks, tad nākamajos 30 gados kopējais mežizstrādes radītais IKP (atkarībā no vidējās ekonomiskās izaugsmes) būs par 11,1–18,6 miljardiem eiro mazāks, bet Latvijas kopējais IKP – par 28,3–49,3 miljardiem eiro mazāks, nekā saglabājot pieejamo meža resursu apjomu esošā līmenī.

Savukārt, ja minētais apjoms būs par 50% mazāks, tad nākamajos 30 gados kopējais mežizstrādes radītais IKP (atkarībā no vidējās ekonomiskās izaugsmes) būs par 18,4–31 miljardu eiro mazāks, bet Latvijas kopējais IKP – par 48,9–82,2 miljardiem eiro mazāks, nekā saglabājot pieejamo meža resursu apjomu esošā līmenī.

Meža nozare ir bijusi un joprojām ir būtiska eksporta produkcijas radītāja, kas turklāt 30 gadu laikā kardināli mainījies no sākotnēji pamatā izejvielu ražotājas un piegādātājas citām valstīm uz nozari, kas vietējos resursus pārstrādā produktos ar daudz augstāku pievienoto vērtību – attiecīgi daudz lielāku cenu, par kādu to pārdod eksporta tirgos, un ar nopelnīto naudu palielina valsts ekonomiku.

Nozare ir ne tikai būtisks darba vietu nodrošinātājs visā valsts teritorijā, bet rada kumulatīvo efektu, nodrošinot darba vietas un peļņas iespējas arī saistītajās jomās, kas attiecīgi atkal sekmē kopējās ekonomikas pieaugumu. Vai Latvija izvēlēsies bagātības radīšanas vai mazināšanas ceļu, lielā mērā atkarīgs no politiķu izdarītajām izvēlēm.

Valdībai aizliedzot mežu saimniecisku izmantošanu, ir jākompensē arī darba vietu zudums mežsaimniecības specializācijas novados, kas atsauksies gan uz novados dzīvojošajiem, gan uzņēmumiem, gan pašvaldībām. Mežizstrādē tiek nodarbināti aptuveni 20 tūkstoši darbinieku, bet kokrūpniecībā un mēbeļu ražošanā – ap 30 tūkstošiem. Samazinoties resursu pieejamības (darba) apjomam par 10%, bez darba paliks pieci tūkstoši nodarbināto – šāds solis ietekmēs 5000 ģimeņu visā Latvijā. Samazinoties resursu pieejamības (darba) apjomam par 50%, bez darba paliks 25 tūkstoši nodarbināto. Kopā ar ģimenes locekļiem un apgādājamajiem šāds solis ietekmēs gandrīz 100 000 Latvijas iedzīvotāju.